

028. /

Magyar Nemzet

Magyar

Tisztelt Szerkesztőség!

Budapest – Buda-Pest 1859-ben

Hadd járuljak hozzá én is néhány adattal a 100 évesnél régebbi Budapest-elnevezések gyűjteményéhez.

Hunfalvy Jánosnak van egy szép könyve. Címe a külső borítón: BUDA-PEST és környéke. A belső címlapon ez áll: BUDAPEST ÉS KÖRNYÉKE. Eredeti képekben rajzolta Rohbock Lajos, ... Írta Hunfalvy János. M. T. A. K. L. Tag. Pest, 1859. Lauffer és Stolp tulajdona.

Az első fejezet címe: Buda és Pest keletkezése. A további fejezetek címei: Pest feldúlása a mongolok által, és Buda törvénykönyve, de a többi fejezet mind a Budapest elnevezést használja, teljesen egybeírva. Budapest története Zsigmondig, Budapest története Mátyás alatt, török uralom alatt stb., de az egybefoglaló címek alatt általában külön-külön tárgyalja Buda, gyakrabban Budavár, Pest és Óbuda eseményeit.

A szabadságharcról szóló fejezetből érdemes idézni a 64. oldalról: „Óbuda... 1850. jan. 1-je óta Buda sz. k. (szabad királvi rövidítése) várossal egyesítettet. Már elébb, 1849. jún. 24-kén a magyar forradalmi kormány is kiadta rendeletét, miszerint Pest, Buda és Óbuda „Budapest” neve alatt egy várossá lett volna egyesítendő.”

A Budapest helyirata s népessége című fejezetből megtudjuk, hogy Pest városa az időben „öt részből áll: a Belső vagy Óvárosból s négy külvárosból, Lipót, Teréz, József és Ferencvárosokból. Összesen 1370 hold és 902 n. ölnyi térséget foglal el. E kiterjedésben 208 utca, 30 szabad tér s jelenleg 5000-nél több lakház van.” 1780-ban még csak 16 746 lakosa volt, 1848-ban 110 516, s 1856-ban Pest összes népességét legalább 134 565-re tehetjük, mondja Hunfalvy, s megállapítja, hogy „Európában alig van város, mely aránylag olly gyorsan növekedett volna, mint Pest”.

„Budát jelenleg 7 rész al-

kotja — mondja tovább Hunfalvy. — A Vár vagy felváros és öt külváros (Viziváros, Országút, Újlak, Rác- és Krisztinaváros) s végre Óbuda. 650 holdnyi területén 4079 házat számlált, belé nem tudva a hegyekben elszórt nyaralókat és egyéb épületeket. 1780-ban 21 665 lakosa volt, s a folyó 1856 évben (tehát a könyv tulajdonképpen 1856-ban készült s az 1859-es évszám csak a kiadás éve) 61 596-ra becsülhették.” Ezek után a Budával és Pesttel ilyen statisztikai szempontból foglalkozó részek után ismét egy mondat: „Most már Budapest (így egybeírva) nevezetesebb épületei leírásához fogunk. Következik a láncz-híd, alagút, királvi várpalota, Buda egyházai, Óbuda, majd Egyházak s más nevezetes épületek Pesten.” Itt elsőnek említi a városi főegyházat. Ez ma a belvárosi plébánia templom. Megírja, hogy már 1507-ben tartottak benne istentiszteletet, 1726-ban, a törökök kiűzése után újra, s nagyvohra építették, két tornvát 1795-ben rakták és fedezték be rézzel. A tornvok felső aranvozott gömbjeibe emlékiratokat tettek, az ország és a város akkori viszonyairól, állapotáról. „Ez emlékiratokból kölcsönözzük az alábbi adatokat: 1795. aug. 6-ikán Pestnek 29 870 lakosa, a Belvárosnak 642, Lipótvárosnak 169, Terézvárosnak 749, Józsefvárosnak 799, Ferencvárosnak 222 háza volt. E házak közül 24 kétemeletű, 318 egyemeletű s 2239 földszintű. A külvárosokban még 151 szalmaguvnhó vala...” — írja Hunfalvy.

A Budapest mőfinara és kereskedelme c. fejezetből említsük meg, hogy Pesten Miesbach Alajos téglaégetőjében évenként több mint 15 millió darab téglát égetnek, s hogy Buda fő keresete a bortermesztés, hegyein évenként 150 000 akó (1 akó kb. 52 lit. fehér és vörös bor terem).

Ezeket írták Budáról Pestről — és Budanestről 1856-ban

Dr. Jablonkay Géza